

Харківський національний медичний університет

Кафедра фізичного виховання та здоров'я

Науково-практична конференція студентів

та МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

*присвячена пам'яті Харченка О.Г., з нагоди 100-річчя з дня
народження*

«Фізична активність і якість

ЖИТТЯ ЛЮДИНИ»

17 березня 2021 року

2021 рік

**Харківський національний медичний університет
Харківський національний педагогічний університет
ім. Г.С. Сковороди
Харківська державна академія фізичної культури**

«Фізична активність і якість ЖИТТЯ ЛЮДИНИ»

**Матеріали науково-практичної конференції студентів та
молодих вчених
(17 березня 2021 року, Харків)**

2021 рік

ПАМ'ЯТІ ОЛЕКСАНДРА ГНАТОВИЧА ХАРЧЕНКА

(20.07.1921– 02.12.2020 рр.)

Ветеран Другої світової війни, завідувач кафедри фізичного
виховання та здоров'я ХНМУ
в період з 1965–1981 рр.

Гиль Михайло Костянтинович
ШАХИ ЯК ВИД СПОРТУ
кафедра фізичного виховання та здоров'я
студент 2 курс, 2 група, 1 медичний факультет
mkhyl.1m19@knmu.edu.ua
Харківський національний медичний університет
науковий керівник старший викладач Білик О.А.
oa.bilyk@knmu.edu.ua

Актуальність: Вивчаючи історію шахів, їх багатотисячолітню писемність, ми бачимо, як в шахових творах отримують реальне відображення характер і рівень творчої думки людини.

Протягом багатьох поколінь, починаючи з перших письмових повідомлень про шахову ігру, робилися спроби дати точне визначення сутності шахів.

Шахи являють собою настільну логічну гру зі спеціальними фігурами на 64-клітинній дошці для двох суперників, що поєднує в собі елементи мистецтва, науки і спорту. В шахи можуть грати як два гравці, один проти одного, так і групи гравців, один проти одного або всі проти одного. Також існує практика сеансів одночасної гри, коли проти одного сильного гравця грає декілька противників, кожен на окремій дошці.

В сучасних офіційних турнірах застосовують правила Міжнародної федерації з шахів, якими регламентується не тільки переміщення фігур, а й права судді, правила поведінки гравців і контроль часу. Особливі правила має дистанційна гра, наприклад, через переписку. В наш час існує багато варіантів гри у шахи, що відрізняється від класичних: з

нестандартними правилами, додатковими фігурами, розмірами дошки тощо. Деякі аспекти гри вивчаються в математиці.

Історія шахів нараховує не менше 1,5 тисячі років. За «індійською» версією походження шахів педком цієї гри була чатуранга, предками якої в інших країнах були шатрандж, сянци, марук, сьогі. У XIX ст були складені «класичні» правила гри і почали влаштовувати турніри, а наприкінці століття вводиться звання чемпіона світу з шахів. У 1924 році була заснована Міжнародна федерація з шахів.

Інвентар для гри складається з гральної дошки, яка грає роль ігрового поля, може бути виконана в різних варіаціях. Клітини поля, яких 64, пронумеровані цифрами по вертикалі і літерами по горизонталі. Ще одним компонентом інвентарю є 16 фігур білої та чорної мастей: 8 пішаків, 2 тури, 2 коня, 2 слони, ферзь і король.

Основні правила такі: дошку з фігурами розташовують так, щоб найближче кутове поле справа було білим; гравці по чергово роблять ходи, але перший хід роблять білі; за виключенням особливих ходів, хід є переміщенням певної фігури на інше поле з урахуванням особливостей ходів цієї фігури; всі фігури, окрім коня, рухаються по прямій лінії, при цьому всі проміжні поля повинні бути вільними; хід на поле, зайняте своєю фігурою, неможливий, але, якщо здійснений хід на поле, зайняте чужою фігурою, то це означає взяття цієї фігури.

Є 2 варіанти кінця гри: мат і пат. Щоб домогтися одного з цих видів переваги, доводиться вирішувати численні проблеми, що виникають після кожного ходу противника,

інакше кажучи, шукати краще заперечення у відповідь на його конкретний задум.

Король, що знаходиться на битому полі, називається «стоячим під шахом». Зробити хід, після якого король суперника потрапляє під шах, означає «об'явити шах». Гравець, король якого знаходиться під шахом, повинен швидко його усунути. Якщо король гравця знаходиться під шахом і гравець не має жодного ходу, що дозволить усунути шах, цей гравець отримує мат і програє.

Поставити мат королю — ціль гри.

Якщо гравець не має можливості зробити будь-який хід згідно правил, а король не знаходиться під шахом, то така ситуація називається пат і тоді гра закінчується нічиєю.

Висновки: Шахи здійснюють позитивний вплив на розумовий розвиток людини. Шахи являють собою організований вид спорту з ієрархією звань, розвинутою системою регулярних турнірів, національними і міжнародними лігами, конгресами з шахів. Виникнення професійного спорту призвело до появи професійних спортсменів, тренерів, журналістів.